

La pilota valenciana comença una lenta recuperació

Quaranta per res i joc

El campionat Bancaixa de Pilota valenciana que acaba el pròxim 14 de març, en plena setmana fallera, ha fet que n'augmente l'afició, amb la retransmissió per TV d'algunes partides. No obstant, l'esport més característic dels valencians necessita alguna cosa més que una lliga i unes càmeres.

Quan li van demanar fa uns anys a l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, que escriguera per a EL TEMPS algunes reflexions personals sobre la pràctica i el futur de la pilota valenciana va utilitzar dos adjectius prou encertats per a definir la realitat actual d'aquest esport. "Em produeix un respecte immens el joc de la pilota valenciana", va reconèixer Maragall aleshores per afegir tot seguit la principal raó d'aquest comentari. "Sobretot -va escriure- perquè és un joc respectat i jugat, i un esport que es juga sempre s'ha de tenir en compte".

Tenia molta raó Pasqual Maragall. Però, encara que es juga i es respecta, la pilota valenciana, l'esport ancestral dels valencians que defineix millor que qualsevol altre la cultura popular de la nostra terra, no va rebre mai en el passat, i no rep tampoc ara, el suport que caldria per al seu desenvolupament.

Les conseqüències d'aquests factors negatius no són molt difícils d'esbrinar. La pràctica de qualsevol modalitat de pilota ha quedat durant molt de temps marginada i, llevat d'alguns casos molt particulars, limitada a nuclis rurals allunyats de les grans aglomeracions urbanes.

Des de fa algun temps, però, s'entreveuen signes de recuperació d'aquest esport, abans força estès i practicat, amb el suport financer d'algunes empreses. Els resultats aconse-

guits fins ara no han estat prou importants per posar-se a ballar d'alegria, però han provocat algunes reaccions en cadena que han fet incrementar notablement la sensibilitat de la societat cap a aquesta modalitat esportiva que durant tants anys s'ha mantingut oblidada per complet de la nostra memòria.

UN JOC SA I ESTALVI

"És ferma la voluntat de Bancaixa de donar suport a l'esport autòcton, i no n'hi ha cap altre més representatiu que la pi-

lota. L'any passat la nostra entitat va organitzar el I Circuit Bancaixa, els excel·lents resultats del qual, quant a qualitat de joc, afluència d'espectadors i interès despertat entre la nostra gent en general, han confirmat i fins tot han desbordat les nostres expectatives". Amb aquestes paraules expliquen la col·laboració de Bancaixa amb la pilota els dos copresidents d'aquesta entitat, Josep Maria Simó Nogués i Antoni Tirado, en un dels paràgrafs del document de presentació de l'actual lliga que és finançada, al cent per cent, per aquesta institució.

La final d'aquesta segona edició se celebrarà el pròxim diumenge 14 de març entre els dos equips classificats, dels vuit que hi han participat en les diferents fases eliminatòries des del passat mes de novembre. El premi per al campió serà en aquesta ocasió d'un milió de pesetes i un total de sis milions seran repartits entre la resta dels altres primers classificats.

Un total de vuit equips, amb uns cinquanta jugadors professionals entre titulars i reserves, quatre fases eliminatòries, dues semifinals i la final, completen l'organigrama d'aquesta competició que s'haurà celebrat finalment en més d'una vintena de trinquets (terrenys de joc reglamentaris) de diverses comarques del País Valencià.

"Enguany s'ha triplicat tot el conjunt de la competició", assenyala un

La pilota valenciana és un bon exemple de la cultura popular pròpia del nostre país.

RAFA GIL

Del Baix Segura al Baix Ebre

Cada modalitat de pilota valenciana ha tingut o té una geografia pròpia. La principal és el joc a llargues que s'ha jugat i es juga a tot el país.

Avui, les comarques amb major afició i més nombre de partides, bé en campionats o organitzades espontàniament, són la Marina i la Safor. Aquestes en són les principals modalitats:

El rebot: la modalitat desapareguda del joc de carrer que a començament de segle es jugava a la Plana i a la Marina.

La galotxa: la galotxa antiga, una evolució del joc de llargues, s'ha jugat a tot el país i encara gaudeix d'acceptació a l'Horta, la Marina i la comarca dels Serrans. La Galotxa moderna, una modalitat també de carrer, es juga des de la Plana fins la Marina, i és cada vegada més practicada. Anualment se n'organitzen campionats molt disputats.

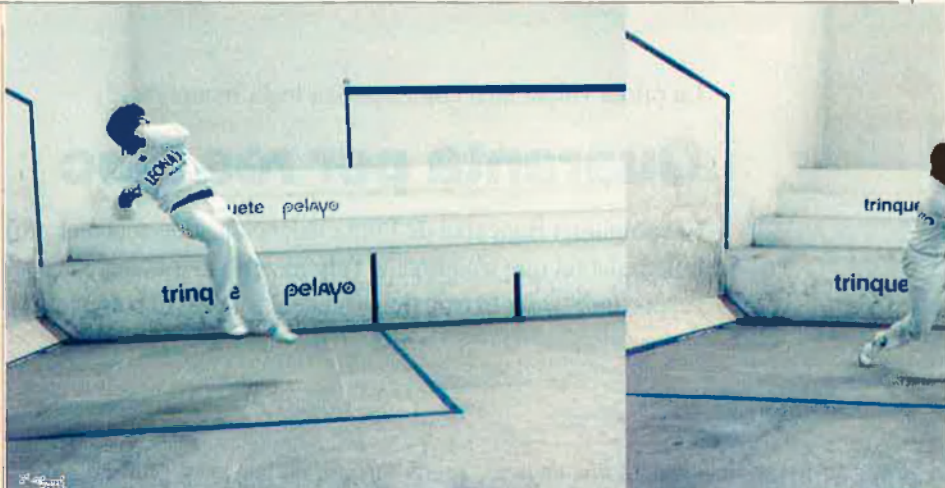
El raspall: una modalitat dura i espectacular, es pot jugar tant als trinquets com al carrer. El raspall es juga del Xúquer avall, sobretot, a la vall d'Albaida, la Safor, la Costera i la Marina. També, però com un cas aïllat, al poble de Rafelbunyol (l'Horta Nord).

L'escala i corda: La modalitat més coneguda i professionalitzada. Només es pot jugar en trinquets. Aquest joc, establert pel gran jugador Nel de Murla a començaments de segle, es disputa entre professionals o entre aficionats, des de la Plana Alta a les Valls del Vinalopó.

Una modalitat molt atractiva, i tan veloç com l'esquaix, és la de les galotxetes, que es juga dins un pista petita, amb el mateix nom, a la comarca de les Valls del Vinalopó, especialment a Monòver.

El joc de pilota de paret, o de frontó, es jugava amb regles pròpies, distintes de les del frontó basc, pertot el país. Una modalitat peculiar, denominada del frare, es juga a la Plana Alta i el Maestrat. Fins no fa gaires anys es jugava també a la Catalunya Nova, sobretot a Tortosa.

I. P.

portaveu de Bancaixa quan fa balanç del torneig ara en la seua recta final.

Canal-9 s'ha compromès a retransmetre sis partides, les quatre finals de cada fase, una semifinal i la final que se celebrarà en plena setmana fallera en els locals del trinquet Pelayo. "Tot un èxit", s'exclama Alfred Hernand Hueso, *Fredi*, un dels principals pilotaires actuals i promotor d'aquesta competició.

El naixement d'aquesta iniciativa per a

directiu de l'entitat financera patrocinadora del torneig.

L'OPTIMISME PER DAVANT

L'optimisme és el que preval, de moment, en tots els comentaris que els organitzadors d'aquest certamen esportiu fan quan parlen del futur de la pilota valenciana. Sembla que poques crítiques negatives i cap problema important han entrebancat fins ara el desenvolupament del torneig. "Sempre hi haurà, és clar, algun descontent, jugador o representant d'algun trinquet. En conjunt, però, el resultat definitiu és positiu perquè es fa afició i es dona espectacle, que és finalment el que es demana", comenta un altre representant de Bancaixa.

L'optimisme que plana pels passadisos de Bancaixa no ha pogut, no obstant, evitar una sèrie de preguntes al voltant d'aquest trofeu. ¿Per què només una entitat d'estalvis per a patrocinar aquesta lliga de pilota valenciana? ¿S'han tancat les portes des d'un principi a altres col·laboracions financeres per interessos particulars? ¿On són les grans empreses? Aquests interrogants sovintegen en els ambients esportius valencians i més concretament entre els aficionats a la pilota valenciana sense trobar respostes més o menys convincentes. "La lliga que organitzem no ha tancat les portes a ningú ni a cap empresa -explica Fredi-, però el cas és que algunes persones han estat des del principi més sensibles a la iniciativa que d'altres. De la mateixa manera que unes empreses han vist més avantatges que no pas inconvenients per a participar en aquesta idea".

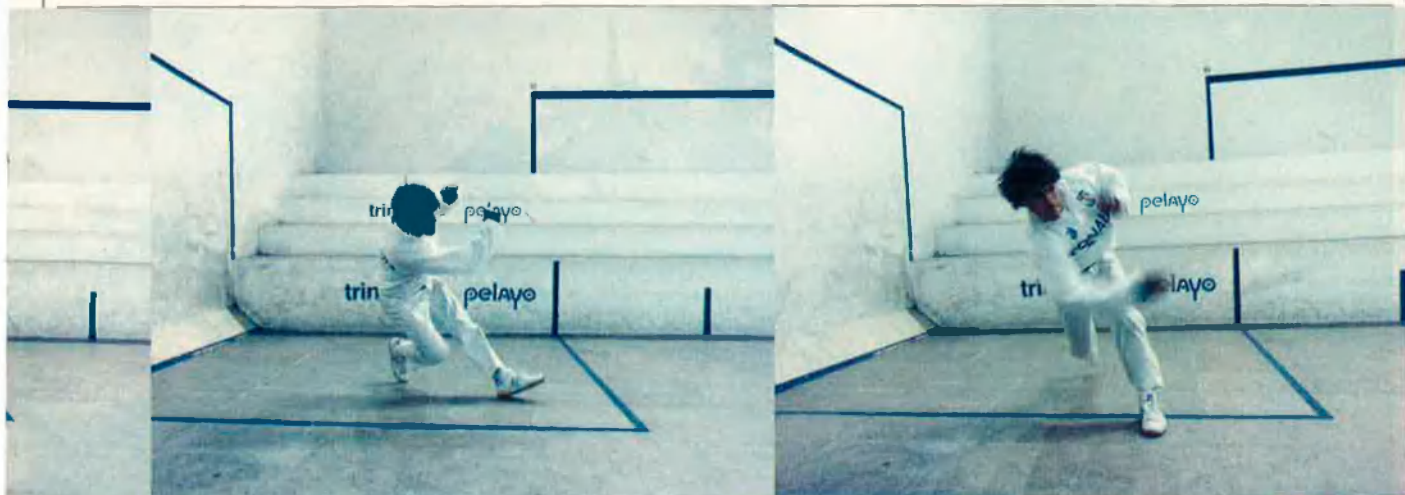
Hi ha hagut empreses petites i mitjanes que des del primer moment han dit que sí per a participar en la lliga de pilota. Els vuit equips que figuren en aquesta

La duresa de la pilota valenciana requereix una bona preparació prèvia.

RAFA GIL

reunir els millors jugadors i els equips més potents en un torneig valencià i anual va tenir com a principal motor l'amistat personal de Fredi amb alguns directius de Bancaixa aficionats a l'esport de la pilota. "Dels cinc milions que es van pressupostar per a la primera edició, ara hem arribat als quinze i per a l'any que ve lògicament encara s'incrementarà més la participació de Bancaixa", preveu Jesús Sancho-Tello,

segona edició, per exemple, porten en les samarretes el nom de les empreses que actuen d'espònsors. Francesc Cabanes Pastor, més conegut com *Genovés*, una figura emblemàtica de la pilota valenciana, ha dut en aquesta lliga, fins que va ser eliminat, el nom del seu patrocinador, i el mateix han fet els germans Perele, els Sarasols, Puchol, Pasqual, Mezquita o Josep Maria.

EXPANSIÓ I NORMALITZACIÓ

D'altra banda, molts seguidors d'aquest esport continuen pensant que aquest tipus de competicions contribueixen a fomentar-ne l'afició, però dins dels límits del País Valencià i no fora d'ells, que és el que caldria fer per a ampliar-ne la zona d'influència, tal com s'ha fet en el cas de la pilota basca. La pilota valenciana va tenir dret a una curta presència durant els últims Jocs Olímpics en un festival d'esports autòctons, fora de qualsevol oficialitat. Des d'aleshores, la pilota s'ha quedat sempre a casa. Les profundes arrels i l'afició fidel que arrossega aquest esport no han impedit que la seua pràctica siga avui més aviat minoritària i sovint marginada en relació amb la resta d'esports que compten, per raons comercials i publicitàries òbvies, amb el suport incondicional dels mitjans de comunicació.

En aquests moments, uns 40 pobles valencians es mobilitzen cada any al voltant de la competició en la modalitat de galotxa. A les comarques de l'Alacantí i el Baix Vinalopó s'organitzen també anualment competicions de llargues on participen una trentena de municipis. I igualment, els tornejos de raspall es desenvolupen anualment en una cinquantena de localitats. En total són més de cent pobles els que organitzen competicions

El públic de la pilota valenciana, que sovint participa en les partides ajudant els jugadors, ha augmentat els darrers anys de forma notable.

RAFA GIL

oficials cada any i hi ha mig centenar llarg de trinquets repartits per tot el país. Durant els últims anys, a més, alguns ajuntaments han optat per construir recintes per a jugar a pilota, segons la modalitat imperant en cada comarca (vegeu-ne el requadre).

S'ha avançat molt, segons afirmen les veus més optimistes, però encara queda molt de camí a recórrer si es vol consolidar el que s'ha fet i alhora programar el futur. Però, contra aquesta tendència de recuperació progressiva, han començat a aparèixer a l'horitzó els primers símptomes perillosos de cansament entre les persones que s'han dedicat a potenciar aquest esport. Segons comenta un aficionat veterà, la fatiga de molts anys lluitant sense obtenir gaire resultats en el

terreny de la pilota ha desgastat molts dirigents de clubs d'aficionats i amb ells jugadors de molta vàlua professional

A més de tot això, els canvis produïts per la vida moderna no han beneficiat gens la pràctica d'aquest peculiar esport. Jugar a la pilota al carrer, per exemple, té molts inconvenients en les grans ciutats. Atraure's els joves és, doncs, més difícil per a la pilota que per a altres esports, com ara el futbol. El que pot ser beneficiós per a salvar la pilota és tenir recintes apropiats, però fins ara no s'ha notat cap voluntat decidida dels ajuntaments en aquest sentit. I en primer lloc el de València, que es nega a construir el primer trinquet públic, malgrat la insistent demanda de tota l'afició.

Ignasi Pellicer